

Geen witte kerst maar wel zonnige prijzen

Het gaat niet goed met de economie. Nu het jaar langzaam ten einde loopt gaat de blik naar het nieuwe jaar. Zoals de Duitse huizenbouwers.

Hun vertrouwen is gedaald naar het laagste niveau ooit gemeten. Het ontbreekt aan nieuwe opdrachten, hogere leen- en materiaalkosten en dalende huizenprijzen. Er zijn, volgens de bouwsector in Duitsland, tientallen miljarden nodig om de woningbouw te stimuleren. Ook in Nederland is men somber. Zeker als het gaat om de internationale concurrentie. Europa heeft een achterstand opgelopen door hogere energiekosten en sterk opgelopen arbeidskosten per eenheid product. En daarbij komt nog dat bedrijven die tijdens de pandemie in de lucht werden gehouden met steun en belastinguitstel alsnog in de problemen komen. Binnen de werkgelegenheid vinden verschuivingen plaats. In sectoren als horeca, schoonmaak en zorg neemt die toe, en bij sectoren als chemie, telecom en machinebouw neemt die af. Deze laatste zijn wel de sectoren waar de meeste economische groei vandaan kan komen. Zo maakte chipmachinefabrikant ASML bekend fiks te investeren in Arizona terwijl dat het type banen is die Nederland nodig heeft. Een aantal andere grote bedrijven kijken kritisch naar hun bezetting en laten personeel afvloeien. Daardoor loopt de werkloosheid verder op. Nog niet dramatisch omdat de arbeidsmarkt structureel krap is. Het lijstje met namen is indrukwekkend: Philips, Signify, VDL Nedcar, Tata Steel IJmuiden en Friesland Campina. De productie in de energie-intensieve industrie in Duitsland staat ook flink onder druk. Duitsland heeft een relatief grote industriële sector (20% BBP). Daarin spelen de chemie en andere energie-intensieve sectoren een belangrijke rol. Voor de vijf meest energie-intensieve sectoren geldt dat zij 77% van het totale industriële energieverbruik voor rekening nemen en dat is 22% van het totale energieverbruik in Duitsland. Met de wetenschap dat de Europese gasprijs vijf keer zo hoog is in vergelijking met de Amerikaanse gasprijs zal duidelijk zijn dat deze sector het zwaar heeft. De Duitse regeringscoalitie gaat 45 miljard euro minder uitgeven aan klimaatprojecten en energietransitie tot 2027. Wij berichten al eerder over dit

probleem ([Weekvoorzicht W48 - 28 november 2023 - Powerhouse](#)). De Amerikaanse centrale banken hebben voor de derde keer op rij de rente ongemoeid gelaten. De doelstelling is een gemiddelde stijging van de prijzen van 2%, en dat was in november 3,1%. Het rentebesluit werd door de markt als een welkome verrassing ontvangen. Niet het feit dat de rente ongewijzigd bleef maar meer de volgende stap die men voorziet: een daling van de rente. In het eurogebied daalde de inflatie van 2,9% vorige maand naar 2,4% in november. De economie van de eurozone kromp in het derde kwartaal met 0,1% en de kans op krimp in het vierde kwartaal is groot. De Europese Centrale Bank (ECB) heeft de rente in het eurogebied dan ook niet gewijzigd. De rente in de eurozone staat op 4%.

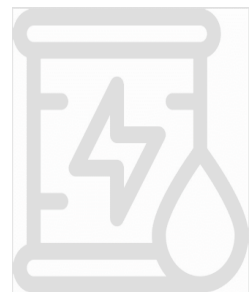
HET WEER

We gaan de winter dit kalenderjaar niet meer zien. Het blijft dan ook zacht voor de tijd van het jaar met hoger dan gemiddelde temperaturen. Het weer zal sterk wisselvallig zijn waarbij neerslag de boventoon gaat voeren. Met temperaturen van een graad of 10 is het minder koud dan gemiddeld. Einde van de week kan het even wat kouder worden met kans op winterse buien met hagel en natte sneeuw en vooral veel wind. Rond de kerstdagen stijgen de temperaturen weer wat. Donderdag en vrijdag gaat het flink waaien. De laatste witte kerst was in 2010. En dat zal ook naar 2023 zo zijn.

OLIE

We begonnen de week met olieprijsen van \$75,95 maar toen de week goed en wel begonnen was daalde de prijzen onder de \$73,00. De oorzaak was de stijgende consumenten-prijsindex. Er kwam ver-

der ook geen nieuws over de voorgenomen productiebeperkingen wat door de markt als teleurstellend werd ervaren. Het gevolg: dalende prijzen. Na het bereiken van het dieptepunt \$72,70, werd de stijging ingezet. Dat kwam door de afgenomen Amerikaanse voorraden en de

optimistische vraagverwachtingen. Er was meer olie uit de Amerikaanse voorraden onttrokken dan vooraf gedacht (wat extra vraag betekent) en de Amerikaanse Federal Reserve signalen had gestuurd over lagere leenkosten in 2024. Dat kan de economische activiteit oppeppen en zorgt voor extra vraag naar goederen. Daarbij kwamen de signalen over de veiligheid van de olievoorraden in het Midden-Oosten na een tankeraanval in de Rode Zee. Tot slot namen ook het aantal olie- en gasplatforms, af. Dat wordt beschouwd als een vroege indicator voor de toekomstige productie. De markt sloot dan ook op \$76,90 per vat.

KOLEN

De jaarprijzen kolen daalden deze week wat. De week begon op €112,18 en eindigde op €99,22 per ton. De oorzaken: mildere weersvoorzichten en een verslechterende positie van steenkool op het gebied van de overstap naar andere brandstoffen. Volgens schattingen is de steenkoolimport naar Noordwest-Europa in december gestegen van 2,8 miljoen ton in november naar 3,2 miljoen ton. De zuidelijke delen van de Rijn in Duitsland zijn weer opengesteld voor de scheepvaart nadat ze vorige week gesloten waren vanwege de hoge waterstanden.

GAS

Het weer stuurt de gasprijzen. Iedere update van de weersvoorspelling leidt tot een aanpassing van de gasprijzen. Dat is momenteel ook het enige nieuws van betekenis. De aanvoer is stabiel, de vraag lager dan gemiddeld en de voorraden ruim. Met de weersvoorspellingen die we nu kennen gaan de gasvoorraden einde januari uitkomen op iets minder dan 90%. Met de wetenschap dat voor de maanden februari en maart ongeveer 45% gaan verbruiken zitten we einde winter nog ruim in ons jasje. En dat zorgt ervoor dat het weer aanvullen voor de volgende winter minder problematisch is. Voor de rest van december wordt een mildere weersvoorspelling afgegeven. En dat geldt ook voor de temperaturen van geheel Noordwest-Europa. Temperaturen blijven boven gemiddeld.

POWER

In Amerika heeft president Biden de belofte gedaan om 60% van de elektriciteitsproductie van het land te sluiten. Maar eerder maakte de regering-Biden bekend de vraag naar elektriciteit te verdubbelen. Het betekent dat er alternatieve

energiebronnen gevonden moeten worden om aan de groeiende vraag te voldoen. In Nederland is de CO2-uitstoot afgenomen door meer windenergie en minder kolen. Steeds minder stroom die in Nederland wordt opgewekt, komt van steenkool, terwijl de hoeveelheid windenergie juist toeneemt. Vooral door die verduurzaming is de CO2-uitstoot in juli, augustus en september met 9% afgenomen. Vergeleken met vorig jaar is de stroomproductie in kolencentrales sterk afgenomen: 79%. Het beeld is niet helemaal eerlijk omdat kolencentrales tijdelijk mochten bijstoken om genoeg stroom op te wekken vanwege de energiecrisis. De uitstoot van de landbouw daalt niet, die ging juist met 6% omhoog. De lage gasprijzen zijn de veroorzaker daarvan. Vooral tuinders zijn meer aardgas gaan verstoken om hun kassen op temperatuur te krijgen.

EMISSIES

De koolstofmarkt blijft dalen. In het midden van de week was een kleine stijging zichtbaar toen de prijzen voor gas en stroom deze week even omhoog gingen. Woensdag eindigden de opties voor 23 december, het meest verhandelde EUA-contract. Er is nu een pauze van vier weken, en wijzigingen in de prijs zijn alleen mogelijk door speculatieve financiële spelers. De week sloot op €66,70 per ton.

OUTLOOK

GAS

TEMPERATUREN BLIJVEN RELATIEF HOOG

Ook komende week zal de temperatuur boven gemiddeld blijven. De vraag naar gas neemt dan ook af en er wordt slechts een gering beroep gedaan op de storages. Daarbij gaat het aanmerkelijk harder waaien richting einde van de week zodat ook de vraag vanuit de elektriciteitscentrales zal afnemen. Met het gezonde aanbod via LNG en leidingen verdwijnen de winterzorgen naar het nieuwe jaar. De druk op de prijzen blijft onverminderd. Cal24 baseload **daalde** van 39,39 naar 34,64 €/MWh. De spotmarkt (TTF) handelt op 34,58 €/MWh. Op maandag 18 december noteerde de spotmarkt een prijs van 32,44 €/MWh.

POWER

VEEL MEER WIND EN VOLDOENDE OPWEK UIT FRANKRIJK

De wind zal komende week sterk in kracht gaan toenemen. De opwek vanuit Frankrijk is gezond en de CO2 prijzen lijken te stabliseren. Er zal druk op de prijzen blijven. Cal24 baseload **daalde** van 96,16 naar 87,29 €/MWh. De spotmarkt (EPEX) handelde op 93,27 €/MWh. Op maandag 18 december 2023 noteerde de spotmarkt een prijs van 79,00 €/MWh.